

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра практики англійської мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № __ від _____ 2017 р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ДИСКУРСОЗНАВСТВО

підготовки бакалавра

спеціальності 035 Філологія

освітньої програми Мова і література (англійська). Переклад

Програма навчальної дисципліни «ДИСКУРСОЗНАВСТВО» для підготовки бакалаврів спеціальності 035 Філологія, за освітньою програмою Мова і література (англійська). Переклад.

Розробник: канд. філол. наук, доцент Крисанова Т. А.

Рецензент: канд. філол. наук, доцент Гончарук С. В.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри практики англійської мови протокол № 2 від 7.09.2018 р.

Завідувач кафедри:

кандидат філол. наук, професор

Е. К. Коляда

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету іноземної філології протокол № 2 від 20.09.2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри практики англійської мови

А. Б. Павлюк

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Мова і література (англійська). Переклад Бакалавр	Цикл навчальних дисциплін професійної підготовки
Кількість годин/кредитів: 60/2		
ІНДЗ: є		Рік підготовки: 2
		Семестр: 3
		Лекції: 16 год.
		Практичні (семінари): 12 год.
		Самостійна робота: 28 год.
		Консультації: 4 год.
Форма контролю: залік		

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Заочна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Мова і література (англійська). Переклад Бакалавр	Цикл професійної підготовки
Кількість годин/кредитів: 60/2		
ІНДЗ: є		Рік підготовки: 3
		Семестр: 6
		Лекції: 12 год.
		Самостійна робота: 32 год.
		Консультації: 8 год.
		Форма контролю: залік

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Курс передбачає диференціацію власне лінгвістичної та загальногуманітарної проблематики, з увагою до специфіки мовознавчого знання. Він формує комплекс теоретико-методологічних знань із обраного напрямку наукової діяльності, а також навички апробації теоретичних підходів при роботі з текстами. Курс зорієнтований на формування наукового світогляду й адекватних механізмів фахового забезпечення наукової діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Дискурсознавство» є сформувати у студентів системні, концептуально структуровані знання про формальні характеристики і комунікативні особливості дискурсу, виробити здатність критично аналізувати тексти з урахуванням їх дискурсивних характеристик.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Дискурсознавство» є формування наукового світогляду й адекватних механізмів фахового забезпечення наукової діяльності; ознайомлення студентів із загальнотеоретичними питаннями теорії дискурсу; формування практичних навичок і вмінь, необхідних для лінгвістичного аналізу тексту. Робота з дисципліни курсу передбачає послідовне формування терміноряду, специфічного для наукового спрямування теми, і водночас логічно впорядкованого, інтегрального, коли йдеться про лінгвістичне знання в цілому.

КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

теоретичні засади дисципліни; термінологічний апарат курсу; методи дискурсивного аналізу; поняття дискурсу в вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці; категорії дискурсу; типи дискурсу; кореляцію понять стиль – текст – дискурс; спільні та відмінні риси функціонального стилю, тексту, дискурсу; основні аспекти критичного дискурс-аналізу.

вміти :

володіти навичками і прийомами, необхідними для вирішення певних комунікативних завдань; критично і творчо підходити до вирішення наукових пошукових задач; системно аналізувати мовні явища як вербалізовані феномени пізнання світу; застосовувати вивчені теоретичні підходи при роботі з текстами; застосовувати адекватну термінологію і концептуальний апарат у власних дослідженнях і наукових текстах; використовувати методи дискурсивного аналізу у власній науковій роботі

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основи фонетики. Фонетика та фонологія					
Тема 1. Теорії дискурсу в зарубіжній і вітчизняній лінгвістиці	6	2	1		3
Тема 2. Дискурсивний аналіз	7	2	1	1	3

як лінгвістична дисципліна					
Тема 3. Дискурс і текст. Дискурс і функціональний стиль. Співвідношення понять	6	2	1		3
Тема 4. Категорії дискурсу.	6	2	1		3
Тема 5. Типологія дискурсу	7	2	1	1	3
Тема 6. Структура дискурсу	7	2	1	1	3
Тема 7. Сутність і методи дискурс-аналізу.	8	2		1	5
Тема 8. Інтертекстуальність дискурсу	7	2			5
Разом за змістовим модулем 1	60	6	6	4	28
Усього годин	60	16	6	4	38

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота студента включає підготовку до практичних занять, опрацювання лінгвістичних джерел, систематизацію вивченого матеріалу. Окрім цих аспектів, студент самостійно опрацьовує такі теми:

Соціальні сфери дискурсу

Транскрипція усного дискурсу

Невербальні засоби дискурсу

Прецедентні тексти.

Гіпертекст.

Проблема авторства дискурсу і тексту.

Засоби мовленнєвого впливу.

Теорія дискурсу М. Фуко.

Теорія дискурсу Лакло і Муфф.

Трьохвимірна модель Н. Ферклафа.

Соціальний конструктивізм і дискурсивна психологія.

Дискурс як структура і практика.

Жанри і типи дискурсу в теорії М. М. Бахтіна.

Аналіз дискурсу в теорії Т. ван Дейка.

ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальна робота складає питому частку в підсумковій оцінці із залікового кредиту. Враховуючи специфіку навчальної дисципліни «Дискурсознавство», індивідуальними завданнями для студента є конспектування двох наукових статей, присвячених актуальним проблемам теорії дискурсу. Ці завдання виконуються в позаурочний час на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних та інтерактивних семінарських занять, і можуть охоплювати одну чи декілька тем, або зміст навчального курсу в цілому.

Вимоги до складання конспекту статті

Конспект статті виконується англійською мовою. Студент не лише повинен у стислій формі розкрити основний зміст статті, але й самостійно зробити узагальнення й висновки з теоретичного матеріалу, що розглядається у статті. Обсяг конспекту статті – 3 сторінки формату А 4 шрифтом 14 TimesNewRoman через міжрядковий інтервал 1,5. Текст необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм і нижнє – 25 мм. Студент може вибрати статтю із поданого нижче списку, або підібрати самостійно, попередньо узгодивши з викладачем.

Перелік статей

Dijk T.A. van. Discourse and context. Exploration in the Semantics and Pragmatics of Discourse / T. A. van Dijk. – L. : Longman, 1977. – 234 p.

Dijk T.A. van. «Relating social situation, context and discourse».

Mills S. «Michel Foucault and discourse» / Mills S. Discourse / S. Mills. – Routledge: London, New York, 1997. – 177 p.

Фуко М. Дискурс, дискурсивные практики, дискурсивные формации, эпистема [Эл. ресурс] / М. Фуко : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Фуко,Мишель>.

Шевченко И. С. Дискурс и его категории / И. С. Шевченко // Вісник Харків. нац. ун-ту. –2011. – № 973. – С. 202-205.

Белова А.Д. Поняття “стиль”, “жанр”, “дискурс”, “текст” у сучасній лінгвістиці // Вісник. Іноземна філологія. – Вип. 32-33. – 2002. – С.11-14.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна «Дискурсознавство» закінчується **заліком**. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за залік, становить 60 балів, з яких 30 балів – оцінка за підсумковий (заліковий) тест, 30 балів – оцінка за усну відповідь.

Оцінювання знань студента здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю знань.

Поточний контроль, який має на меті перевірку рівня знань студента, здійснюється викладачем протягом семестру на лекційних і семінарських заняттях у межах змістового модуля. Поточний контроль включає в себе оцінки поточної роботи студента під час семінарських занять (максимум 30 балів), оцінку індивідуальної роботи студента (максимум – 10 балів). Максимальна оцінка студента за поточне оцінювання становить 40 балів.

Система нарахування балів

1. За **поточну роботу під час семінарських занять** студент може набрати максимально 30 балів, тобто по 5 балів за кожне семінарське заняття.

2. За **виконання індивідуальних завдань** студент максимально набирає 10 балів (тобто по 5 конспектування 2 наукових статей).

Підсумковий контроль має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання залікового тесту та усної відповіді. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за залік (Модуль 5), становить 60 балів, з яких 30 балів – оцінка за заліковий тест, 30 балів – за усну відповідь. Якщо студент погоджується з результатом, який він отримав за поточний контроль і написання залікового тесту, він має право не складати залік в усній формі.

Шкала оцінювання:

Поточний контроль						Підсумковий контроль		
40						60		
Модуль 1						Модуль 2	Модуль 5	
Семінарські заняття						Інд.-робота	Заліковий тест	Усна відповідь
Семінар 1	Семінар 2	Семінар 3	Семінар 4	Семінар 5	Семінар 6			

5	5	5	5	5	5	10	30	30
---	---	---	---	---	---	----	----	----

**Критерії оцінювання знань студента
на семінарських заняттях**

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

конспектування наукової статті, максимум – 5 балів

Бали	Критерії оцінювання
5	Студент точно та стисло розкриває зміст статті, відмінно володіє писемною науковою мовою, робить узагальнення та висновки з теоретичного матеріалу, що розглядається у статті.
4	Студент непослідовно формулює основні ідеї, положення наукової статті, не показує достатніх навичок володіння писемною науковою мовою, уміє робити узагальнення та висновки з теоретичного матеріалу, що розглядається у статті, але допускає при цьому деякі неточності.
3	Студент неточно розкриває зміст наукової статті, допускає значні помилки у використанні писемної наукової мови, йому важко робити узагальнення та висновки з теоретичного матеріалу.
2	Студент розкриває основний зміст статті безсистемно, допускає грубі помилки у використанні писемної наукової мови, не може узагальнити теоретичний матеріал.
1	Студент не може розкрити основний зміст статті, виділити суттєве та уникнути другорядного, не володіє писемною науковою мовою, не вміє робити узагальнення та висновки з теоретичного матеріалу.
0	Студент не законспектував статтю.

Критерії оцінювання знань студентів на заліку

Залік складається з двох частин: 1) написання залікового тесту (максимум – 30 балів) та 2) усна відповідь (максимум – 30 балів).

В оцінці знань студентів враховується:

- 1) достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна);
- 2) обізнаність з основними поняттями, принципами, законами, правилами навчальної дисципліни;
- 3) логічність викладу матеріалу;
- 4) обґрунтованість власних міркувань;
- 5) уміння інтегрувати та диференціювати знання теоретичного матеріалу та застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Відповідь є *повною (30 балів)*, якщо студент повністю оволодів матеріалом, обізнаний з усіма поняттями і термінами навчального курсу і адекватно оперує ними під час відповідей на поставлені питання, а також посилається на наукові дослідження з навчальної дисципліни, ознайомлений зі спеціальною літературою; демонструє здатність аналізувати факти, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками.

Відповідь є *недостатньо повною (20 балів)* за умов непоганого володіння знаннями з навчального предмету. Відповідь студента має бути правильною і обґрунтованою. Студент повинен продемонструвати знання теоретичного матеріалу, навички самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Допускаються незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння викладеного матеріалу.

Відповідь є *неповною (10 балів)*, якщо продемонстровані знання з предмету носять фрагментарний і поверхневий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Студент обізнаний з літературними джерелами з навчальної дисципліни, але не може дати достатньо критичної їх оцінки; допускає суттєві помилки, які порушують логіку викладення матеріалу.

Залік є *нескладеним* за умов неправильної або неповної відповіді, яка свідчить про нерозуміння поставленого завдання. Студент не володіє понятійно-категоріальним апаратом, необізнаний з літературою з навчальної дисципліни і допускає грубі помилки у викладенні матеріалу.

Питання для підсумкового контролю

1. Поняття дискурсу.

2. Основні підходи до визначення поняття дискурсу.
3. Історія дискурсивних досліджень.
4. Категорії дискурсу.
5. Проблема виділення типів дискурсу.
6. Критерії виділення типів дискурсу.
7. Типи дискурсу.
8. Категорії дискурсу
9. Основи дискурс-аналізу.
10. Текст як елементарна одиниця дискурсу.
11. Кореляція понять стиль – текст – дискурс.
12. Спільні та відмінні риси функціонального стилю і дискурсу.
13. Інтертекстуальність дискурсу.
14. Вітчизняні теорії дискурсу.
15. Зарубіжні теорії дискурсу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Бацевич Ф. Нариси з комунікативної лінгвістики. Монографія. – Львів: Видавничий центр при ЛНУ ім. І.Франка, 2003. – 281 с.

Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики [Текст] : підручник. — Київ : Академія, 2004. — 344 с.

Бахтин М.М. Проблема речевих жанров // Автор и герой: К философским основам гуманитарных наук. — спб.: Азбука, 2000. — С.249-298.

Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. — М.: Прогресс, 1994. - 616 с.

Грайс Г.П. Логика и речевое общение // Новое в зарубежной лингвистике. — Вып. XVI: Лингвистическая прагматика. — М.: Прогресс, 1985.-С.217-237.

Ван Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А.ван Дейк. — М.: Прогресс, 1989. -386 с.

Водак Р. Язык. Дискурс. Политика / Р.Водак. — Волгоград: Перемена, 1997.-139 с.

Загнітко А.П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання. – Донецьк: донну, 2008. – 194 с.

Кашкин В.Б. Дискурс: Учебное пособие. - Воронеж: Изд-во ВГУ, 2004. - 76 с.

Маккьюин К. Дискурсивные стратегии для синтеза текста на естественном языке // Новое в зарубежной лингвистике. — Вып. XXIV: Компьютерная лингвистика. — М.: Прогресс, 1989. — С.311-356.

Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград, 1997.

Макаров М. Л. Основы теории дискурса. М., 2003.

Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XVII: Теория речевых актов. -М.: Прогресс, 1986. — 424 с.

Пропп В.Я. Морфология волшебной сказки / В.Я.Пропп. — М: Лабиринт, 2001. — 192 с.

Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. [На матеріалах сучасної газетної публіцистики]: Монографія / За ред. В. Різуна / Київ. Нац. Ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2002. — 392 с.

Фуко М. Археология знания / М.Фуко. — Киев: Ника-Центр, 1996. -208 с.